

După modelul marilor biblioteci, *Biblioteca Națională a României* participă la o *rețea internațională de schimburi de publicații*, care are ca *obiective* susținerea și dezvoltarea colecțiilor de carte străină, ca supliment la alte modalități de dezvoltare documentară: depozit legal, achizițiile oneroase, donațiile și legatele testamentare, transferurile; promovarea culturii și civilizației românești.

În prezent, *politica de schimb internațional* a BNR este bazată pe un *program de schimb* cu parteneri străini, din 80 de țări, cu care cel puțin un schimb are loc pe parcursul unui an calendaristic de carte, periodice (print și online), CD, DVD. Cele mai multe documente provenite din schimb sunt în limbile engleză, franceză, germană, spaniolă, italiană, rusă, și un procent semnificativ de titluri în limbi rare ce confirmă importanța schimburilor în îmbogățirea colecțiilor cu documente în limbi de circulație pentru care circuitele clasice de achiziție nu sunt întotdeauna adaptate. În contrapartida publicațiilor primite, BNR realizează selecții de opere de interes științific dovedit și le propune partenerilor săi atât monografii, cât și publicații periodice provenite din exemplarul de depozit legal destinat pentru schimb, achiziție, donații, iar pentru publicațiile periodice prin abonamente.

În acest fel, BNR contribuie la:

- constituirea și dezvoltarea de colecții de publicații străine relevante;
- depistarea și includerea în colecțiile bibliotecii a publicațiilor Românică;
- diseminarea publicațiilor editate de către Biblioteca Națională (seriile bibliografiei naționale, revistele de specialitate, volume de informare și documentare);
- difuzarea producției editoriale românești de nivel științific;
- promovarea culturii române.

Schimburile de publicații dintre biblioteci joacă un rol important în *menținerea relațiilor culturale* dintre țări, care în trecut au fost stabilite înaintea celor diplomatice, iar schimbul de carte a constituit una dintre sarcini, având ca principal scop obținerea de *informații tehnice și științifice* și *promovarea valorilor culturale*.

Relațiile de schimb au la bază **Convenția UNESCO din 1958** privind schimbul internațional de publicații, ratificată de România prin Decretul 835/1964 (Anexa 1).

De asemenea, **Legea bibliotecilor 334/2002** republicată prevede la art.41:

“(1) Colecțiile bibliotecilor se constituie și se dezvoltă prin transfer, schimb interbibliotecar național și internațional, donații, legate și sponsorizări, precum și prin achiziționarea unor servicii culturale de bibliotecă, respectiv achiziționarea de documente specifice, publicații, cărți vechi și din producția editorială curentă, indiferent de valoarea lor și de suportul pe care au fost înregistrate sau fixate, cu respectarea principiilor utilizării eficiente a fondurilor publice, a transparenței și a tratamentului egal, în condițiile legii.”

Obiectivele politicii de schimb internațional sunt cele incluse în Carta documentară și vizează:

- identificarea clară a nevoilor documentare ale utilizatorilor;
- oferirea de resurse documentare și informaționale complexe tuturor categoriilor de beneficiari în concordanță cu misiunea bibliotecii și fără a se face o discriminare a cerințelor și practicilor de lectură;
- formalizarea politicii de achiziție de carte tipărită prin instrumente și implementarea unui plan eficient și eficace de dezvoltare a colecțiilor;
- reconsiderarea locului deținut de un document electronic sub toate formele și în toate domeniile
- ameliorarea politicii de schimb bazată pe calitate și nu pe cantitate;
- recuperarea documentelor care nu au fost trimise prin depozitul legal și implementarea proiectelor care să asigure depozit legal electronic pentru ziare și reviste (depozit legal electronic);
- diminuarea documentelor în limbi care au circulație prea restrânsă;
- umplerea lacunelor pentru colecțiile deficitare;
- originalitatea ofertei documentare propuse;
- diminuarea disciplinelor care nu constituie un punct forte pentru fond.

Principiile schimbului internațional:

- ◆ **gratuitate** - schimburile sunt definite ca mijloace de dezvoltare a colecțiilor în afara circuitelor comerciale;
- ◆ **reciprocitate** – principiu al relațiilor internaționale, consacrat în acorduri, în tratate și în convenții în temeiul cărora beneficiarul se obligă să asigure un tratament identic sau echivalent;
- ◆ **diversitate** - tipologia publicațiilor destinate schimbului (monografii și publicații periodice, publicații academice și de cercetare, teze, publicații oficiale, reproduceri după manuscrise, documente epuizate, rare sau ediții rare) și suportul (hârtie, microformat);
- ◆ **operativitate;**
- ◆ **flexibilitate;**
- ◆ **generozitate.**

Partenerii și Tipurile de schimb

Partenerii de schimb sunt în mare parte biblioteci naționale, biblioteci ale Academiei, biblioteci universitare, biblioteci publice, biblioteci specializate, muzee, alte instituții culturale care au încheiat acorduri de colaborare formale sau informale, iar selectarea acestora se face apelând la lucrări de referință, site-uri Web, bibliografii naționale, cataloage, liste de publicații seriale. Partenerii de schimb devin parteneri activi (cel puțin un schimb în doi ani) sau pasivi (nu au mai trimis publicații în ultimii trei ani, nu răspuns la corespondență, oferta documentară propusă nu corespunde criteriilor de selecție ale bibliotecii).

Biblioteca Națională realizează și donații de carte românească pentru rectoratele de limbă română susținute de către Institutele de Limbă Română din străinătate, dar și alte structuri infodocumentare de orice tip care au interes pentru cartea românească și au fonduri de carte românească.

Între partenerii de schimb trebuie realizată **balanța de schimb** prin următoarele modalități:

- *schimbul exemplar per exemplar*, spre exemplu carte pentru carte, abonament la abonament publicație în serie (titlu pentru titlu, anuar pentru anuar, număr pentru număr sau un jurnal care apare la intervale pentru două jurnale care au doar câteva numere pe an); majoritatea partenerilor Bibliotecii Naționale beneficiază de acest tip de schimb;

- *schimbul bazat pe valoare* (preț), în care fiecare partener este de acord să asigure publicații de o anumită sumă, în baza unei anumite conversii valutare, pe o anumită perioadă de timp.

Criteriile de selecție documentară practicate de BNR

În scopul dezvoltării și actualizării fondurilor de natură enciclopedică ale Bibliotecii Naționale a României, Biroul Schimb Internațional selectează prin metoda schimbului specificat (reciproc și selectiv) documentele oferite în contrapartidă de partenerii de schimb, din producția editorială a țării de proveniență, indiferent de valoarea documentelor și de suportul pe care au fost înregistrate sau fixate, cu respectarea principiilor utilizării eficiente a fondurilor publice, considerate bunuri culturale comune, a transparenței și a tratamentului egal, în condițiile legii.

Se procedează la selecția de documente din domeniile care fac obiectul convențiilor de schimb încheiate de BNR cu diverși parteneri:

- ◆ literatură, critică, eseuri, lingvistică (titluri reprezentative din literatură clasică și contemporană universală);
- ◆ lucrări de referințe (dicționare, lexicoane, enciclopedii, atlase, ghiduri, sinteze, bibliografii, tratate, monografii științifice);
- ◆ lucrări de etnografie și folclor care reflectă specificul național, cultura și civilizația;
- ◆ economie (evoluție, tendințe noi);
- ◆ drept, științe sociale, științe politice;
- ◆ artă (albume, reproduceri), religie, filosofie;
- ◆ științe exacte;
- ◆ cultură (lucrări cu un caracter general);
- ◆ biblioteconomie.

Criterii de selecție pentru cărțile propuse de parteneri:

- ◆ valoare cultural-informativă;
- ◆ prestigiul autorului pe plan internațional;
- ◆ actualitatea subiectului; punctele de vedere;
- ◆ gradul de interes în actualitate și gradul de utilizare prezumptivă (în viitor);
- ◆ anul editării, editura, preț, numărul de pagini;
- ◆ relevanța pentru bibliotecă, relația cu colecțiile bibliotecii;
- ◆ asigurarea continuității colecțiilor;
- ◆ accesibilitatea informației la nivelul utilizatorului;
- ◆ limba originală pentru limbile de largă circulație, traducerile de calitate, dar și limbi ale minorităților în baza relevanței multiculturalismului ca expresie a diversității culturale.

Criteriile de selecție pentru cartea românească destinată partenerilor:

Criterii specifice (determinate de calitatea informației):

- ◆ relevanța documentului;
- ◆ valoarea intrinsecă a documentului;
- ◆ reputația scriitorului;
- ◆ editura;
- ◆ continuitatea colecție (volume în continuare);
- ◆ actualitatea;
- ◆ limba;
- ◆ gradul de aprofundare a subiectului;
- ◆ adaptarea generală (este adecvată lungimea textului?);
- ◆ pertinența / interesul partenerului (se estimează utilitatea aceluși titlu pentru partener);
- ◆ organizarea (are documentul o prezentare logică?);
- ◆ stilul (este conținutul adaptat suportului?);
- ◆ aspectele tehnice (fiabilitatea de reproducere a ilustrațiilor, imaginilor);
- ◆ caracteristicile fizice (hârtie, legătură, atractivitate; durată de viață previzibilă);
- ◆ aspectele complementare (cuprinde documentul note, instrucțiuni de utilizare, abstracte, conținut și în limbi străine?);
- ◆ prețul;
- ◆ ediția: primă, originală / nu reeditări, integrală, de opere complete, comentată,
- ◆ exemplare ilustrate de artiști consacrați: cu desene, gravuri, hărți, care prezintă un interes general sau specific pe un anumit domeniu de activitate.